

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:19

2019

pp.832-853

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

KELOĞLAN MASALLARINDA ŞİDDET¹

VIOLENCE IN KELOĞLAN TALES

Dr. Öğr. Üyesi Mualla MURAT

İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul/Türkiye

Türkçe Öğr. Rabia ÇATAKLI

İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği, İstanbul/TÜRKİYE

Türkçe Öğr. Öznur İŞGÖREN

İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği, İstanbul/TÜRKİYE

Article Arrival Date : 13.09.2019

Article Published Date : 10.10.2019

Article Type : Research Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.169>

Reference : Murat, M. Çatakli, R. & İşgören, Ö. (2019). "Keloğlan Masallarında Şiddet", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(19): 832-853

ÖZET

Masallar içinde doğdukları toplumun kolektif şuurunu yansıtır. O toplumun, çeşitli olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerini, tarih içerisindeki yaşamışlıkların sembolik aktarımlarını, insanın insana ve insanın doğaya karşı ilişkilerini, hukuk, siyaset, ekonomi, kültür, sanat, sağlık, din ve bunun gibi alanların tüm alt başlıklarıyla günlük yaşamda işlevlerini yansıtan masallar, toplumun geçmişten geleceğe çizilebilecek gen haritası için önemli materyallerdir.

Keloğlan masalları, masal özellikleri açısından tamamen bir masal türü olmasına rağmen tema ve olay akışı yönünden gerçekçi hikâyelere benzerliğinden önemlidir. Keloğlan masallarında işlenen şiddet olayları, toplumdaki hangi ilişkilerle ortaya çıkarak duygu ve düşünceleri nasıl yönlendirdikleri, ilgili problem ve çözümlerin nasıl geliştiği, olaylar esnasında anlatıcının kullandığı dildeki obje, kavram, sembol ve nesnelerin ifadeleri dikkate alınarak toplumsal sorunların çözümünde kullanılabilir.

Bu çalışmada 119 Keloğlan masalı içerisinde 60 masalda şiddet olgusuna rastlanılmıştır. Çalışmada gömüleme yöntemi ile sözcük analizi yapılmıştır. Gömülü kuram özünde, doğrudan doğruya veriden kuramlar, kavramlar, hipotezler ve öneriler keşfeden bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemde kavramların yaratılması veya oluşturulması oldukça önemli olduğu için, kavramlar ve kavramlar arasındaki karşılıklı ilişkilerle ilgilenilmektedir. Bu yöntemde kavram, araştırma verisinde gömülü olan sosyal bir olgu olarak görülmektedir. Bu nedenle gömülü kuramda, diğer bütün kategorilerin etrafında dönen, bir anlamda gömülü halde olan esas kategori araştırılır. Böylece esas kategori aracılığıyla davranışların nedenini açıklayan kuram/kuramlar geliştirilir (Akt. Onat Kocabıyık, 2016).

Şiddet bütün dünya ülkelerinde görüldüğü gibi bizim ülkemizin de güncel sorunlarından biridir. Küreselleşmenin etkisiyle siyasi, ticari, kültürel gibi doğal sebeplerle olduğu kadar savaşlar vb. sorunlarla da toplumlar arasında hızlı bir ilişki söz konusudur. Düzensiz göçün neticesinde özellikle ekonomik sebeplerle ortaya çıkan ilişkiler, hukuk ve eğitimin yetersiz kaldığı sağlık ve ekonomi gibi ihtiyaçların baskısıyla olumsuz sonuçlar doğurmaktadır, bu durumda kalan insanların ilkel benlik dürtüsüyle şiddete başvurdukları günümüzde çıç gibi büyüyen bir sorun haline gelmektedir. Bu sorunun çözülmesi için üst düzey devlet yöneticilerine, siyasetçilere, hukukçulara görev düştüğü kadar eğitimcilere de görev düşmektedir. Bu sebeple eğitim fakültelerinde özellikle Türkçe öğretmenliğinde bu tür çalışmaların yapılarak kişilik gelişmesinde kullanılması çözüm sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, masal, şiddet.

¹ Bu çalışma 2. Uluslararası Mardin Artuklu Bilimsel Araştırmalar Kongresinde tebliğ olarak sunulmuştur.

ABSTRACT

Tales reflect the collective consciousness of the society in which they were born. Fairy tales reflecting the feelings and thoughts of that society against various events, the symbolic transfers of experiences in history, the relations of human beings against human and nature, the functions of law, politics, economy, culture, art, health, religion and the like in daily life. they are important materials for gene map that can be drawn from past to future.

Although Keloğlan's tales are completely a kind of fairy tales in terms of their fairy tales, they are important because they resemble realistic stories in terms of theme and event flow. Violence events in Keloğlan's tales can be used to solve social problems by considering the relationships in society and how they direct emotions and thoughts, how related problems and solutions develop, and the expressions of objects, concepts, symbols and objects in the language used by the narrator during the events.

In this study, 60 cases of violence among 119 Keloğlan tale were found. In this study, word analysis was done by embedding method. Embedded theory is essentially defined as a method of discovering theories, concepts, hypotheses, and suggestions directly from data. Since the creation or creation of concepts is very important in this method, the interrelations between concepts and concepts are dealt with. In this method, the concept is seen as a social phenomenon embedded in the research data. Therefore, in the embedded theory, the main category, which is in a sense buried around all other categories, is investigated. Thus, theories / theories explaining the cause of behaviors are developed through the main category (cf. Onat Kocabıyık, 2015).

Violence is one of the current problems of our country as it is seen in all countries of the world. Under the influence of globalization, political, commercial and cultural wars as well as natural causes such as. there is a rapid relationship between problems and societies. As a result of irregular migration, relations that arise especially due to economic reasons have negative consequences with the pressure of the needs such as health and economy, where law and education are inadequate, and in this case, it becomes an avalanche problem that the people who resort to violence with the primitive self impulse. In order to solve this problem, there is a duty for senior government administrators, politicians and lawyers as well as educators. For this reason, using such studies in education faculties, especially in Turkish teaching, can be used for personality development.

Key Words: Education, fairy tale, violence.

1.GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'na göre şiddet; Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik; hız, bir hareketten doğan güç; karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma; kaba güç; duygu veya davranışta aşırılık olarak tanımlanmıştır. Şiddet maddi ve manevi olarak ikiye ayrılır. Hukukta darp olarak geçen fiziksel şiddet, maddi ve psikolojik baskıyla yapılan ise manevi şiddettir. Bir kavak ağacına yerleşmiş sarmaşık bile sempatik görülmesine rağmen, kavağın haklarını gasp etmesinden dolayı manevi şiddet yapmaktadır. Bitkilerde çok nadir şiddet örneği verilebilecekken hayvanlarda ve insanlarda yaradılışlarından itibaren şiddet eğilimi söz konusudur. Hayvanlardaki şiddet yaradılışları gereği yaşamlarını sürdürebilmek için hukuk gerektirmezken, insanlardaki şiddet hukuk açısından din açısına kadar psikolojik, sosyolojik, antropolojik vb. alanlarda incelenen önemli bir konudur.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada ise gömülü teori yöntemi ile sözcük analizi yapılmıştır. Beyazıt Kütüphanesi, Millî Kütüphane, Sahaflardan toplanmış ve keloğlan üzerine yazılmış tezlerden alınan 118 masal incelenmiş ve bunlardan 60 masalda şiddet unsuru bulunmuştur. Bu şiddet unsurları, incelenen masalların bazılarında çeşitlilik göstermiş ve bunun sonucunda 70 şiddet unsuru içeren vakaya rastlanmıştır.

3. ŞİDDET

Şiddet kavramı çeşitli bilim alanları açısından incelenmiş ve farklı disiplinlere bağlanarak yorumlanmıştır. Bu durum ise şiddet kavramının tanımını kesin olarak açıklamayı zorlaştırmıştır. Literatüre bakıldığında da çeşitli bilim adamlarının farklı noktalara değinerek şiddeti tanımladığı görülmüştür.

Çayır ve Çetin(2011: 2)'e göre; "şiddet, insanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahiptir. Kutsal metinlerde Kabil'in Habil'i öldürmesi anlatılmakta ve öldürme yasaklanmaktadır.

Habil ve Kabil'den önce şeytana uyan Havva'nın elma yedirerek Âdem'le birlikte cennetten kovulması, iyilik ve kötülük kavramlarının insanlık tarihiyle başladığını gösterir. “Şiddet” de iyilik ve kötülük kavramlarının içinde yer alır. Bütün hak dinleri insanlığa iyi olmayı emreder ve bunun için yol gösterir.

Somersan, İncil'e göre İsa, bir yanağına vuranlara öbür yanağını çevirmiş, karşı saldırıyı sistem içine sokmadığını, buna rağmen Haçlı Seferleri'nin Hristiyanlığın kutsanmış savaşı olarak kabul edildiğini ifade eder. Bunun gibi İslamiyet'te de bir yandan sonsuz bir anlayış ve şefkat, diğer yandan gafillere, gavurlara karşı sonsuz bir acımasızlık ve cihadın tavsiye edilişindeki tezadı gözler önüne serer. Tevrat'ta da 10 Emir'den biri “Öldürmeyeceksin” nasihatini iken Dünya'da kendine bir mekân edinmek için, o coğrafyada yaşayıp farklı olanları, kanla yerinden etmenin tabii karşılığına dikkat çeker (Akt. Yılmaz, 2005: 135).

Masallarda da zaman zaman iyi ve kötü birbirine karışır. Şiddet uygulayan her zaman kötü diye algılandığına göre, Propp'un analizindeki kahramanın mağduru kurtarması için düşmanla savaşması ve yerine göre şiddet kullanması sebep olarak masum görünse de bu yanlışı kahramanda yapar. Bu durumda şiddetin kullanılmasındaki sebep, hak ve haksızlık olarak insanların bakış açısını değiştirebilir. Masallarda şiddet eylemini yapan kötü (düşman) başka bir dil bilmediği için, asıl muhatabı olan kahramanı da kötülük yapmak mecburiyetinde bırakır. Bu, düşman varsa şiddet olacak anlamına gelmemeli, medeni ve gelişmiş devletlerde ve entelektüel ortamlarda bu sorunu hukuk çözmelidir.

Toplumların şiddet için kullandıkları kelimelerin anlamlarında farklılıklar bulunmaktadır. Kelime anlamı olarak bakıldığında İngilizce ve Fransızca arasında ilgi çekici bir nüans vardır. İngilizcede şiddet; “fiziksel saldırı ve yasadışı bir haksızlık” olarak tanımlanırken, Fransızcada buna “rıza göstermesini sağlamak için birisine baskı uygulama” tanımı eklenir, yani fiziksel olmayan bir şiddetin de var olabileceği vurgulanır (Akt. Özsöz, 2009: 23).

Şiddet; bir kişiye güç veya baskı uygulayarak, isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak; şiddet uygulama eylemi ise zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma, yaralama olarak da tanımlanabilir. Dar anlamıyla ele alındığında şiddet, insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir edim olarak tanımlanır (Akt. Adak, 2014: 29).

Çeviker (2009: 51), Michauld'un şiddet tanımını aktarırken muhakkak karşılıklı bir ilişki olduğundan, bu ilişki çerçevesinde toplu veya dağınık olarak bedensel, törel, ahlaki, moral, manevi ve kültürel değerlerine sembolik veya eylemsel olarak zarar verme olduğunu söyler.

Şiddet yaşamın inkâr edilemez bir gerçeğidir. Kuralların yorumlanmasında ve kullanılmasında çeşitli açılardan ortaya çıkan farklılıklar, insanları şiddet eylemine yönlendirebilir. Zaman zaman savunma mecburiyeti ile yapılan şiddette söz konusu olabilir.

Tarih ve antropolojik araştırmalar, şiddetin adeta insanın mecburiyeti olarak varsayıldığı görüşlerine yer vermektedir.

İnsanın kendisinden farklı insanlardan hoşlanmaması ve onlara şüpheyle bakması eğilimi grup şiddetini arttıran önemli bir nedendir. Bu durum homojen toplumlarda, heterojen toplumlara göre şiddetin daha az olduğunu açıklamaktır (Çalhan, 2008: 35).

Keloğlan masallarına bu teorinin toplumdaki örnekleri yansımıştır. “Altın Kent” masalında Hödükçülerden veya Güdükçülerden olma ihtimali, Keloğlan'ın uğrayacağı manevi şiddeti gösterir. Siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik alanlarda olduğu kadar spor alanında da çeşitli sebeplerden sınıflar oluşur. Sınıflar arası çatışma her zaman söz konusudur. Bu çatışmaların hor görü yoluyla değil, hoş görü yoluyla çözümlenmesi için eğitim gereklidir.

Şiddet pratiklerinin genelde, sorun çözme stratejilerinin bir parçası olarak görülmesi, şiddetin kültürel kaynaklarının irdelenmesi gerektiğini göstermektedir. Çünkü bireylerin sorunları algılama biçimleri ve sorunlara karşı geliştirdikleri çözümler, toplumun sosyo-kültürel faktörlerinden bağımsız düşünülemez (Kızmaz, 2006: 249).

Yaşam şekilleri, eğitim, meslek, eğlence tarzları, sosyal hayat, kıyafet, yemek ve mekân gibi birçok etmen toplumsal sınıfların farklılık yaşadığı noktalardır. Ekonomik anlamda gücü elinde bulunduran sınıf bu etmenler bağlamında kendisinden ekonomik olarak daha alt düzeyde olan sınıfa karşı çeşitli şiddet eylemlerinde bulunabilmektedir (Yavuz, 2014: 25).

Yukarıdaki tanımlar, şiddeti ortaya çıkaran sosyo-kültürel ekonomik ve siyasi alanların etkisiyle toplum içindeki farklılıklardan doğan ilişkilerin sebep olduğunu açıklamaktadır. Bireysel eğitimin topluma yansımalarıyla çözümlenebilecek şiddetin, insan doğasında en çok da ergenlik döneminde birey ve topluma verdiği zararlar giderilebilir.

Modern toplumlarda artık ortadan kalkmış ya da dini ritüellere karışmış olan “kabul edilme” (inisiyasyon) törenleri, ergenin yetişkinler arasına kabul edilmesini gelenekler çerçevesinde düzenler. Anadolu'ya gelen göçebe Oğuz boylarının yaşamlarını betimleyen Dede Korkut kitabındaki Boğaç Han hikayesi “kabul edilme” için gerekli koşulun nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin bir belgedir. Hikâyede, Dirse Hanının oğlunun on beş yaşına geldiğinde kahramanlık sergileyerek nasıl bir ad hak ettiği anlatılır (Kayaalp, 2008: 37).

Türkçe öğretmenliğinin temel aracı olan edebi türler, kişilik gelişiminde önemli materyallerdir. Milli Eğitim'in kabul ettiği sosyal beceriler, düşünme becerileri, kazanımlar ve benzeri etkinlikler eğitimin amaca ulaşmasındaki araçlardır. Bu araçlar kullanılırken edebi metinlerdeki örnek olay ve rol modeller ile liyakat kavramı algılatılarak yukarıdaki örnekte olduğu gibi bireyde kişilik gelişimi sağlanabilir. Keloğlan masallarında da kahraman, mağdur, düşman gibi rol modellerden, eleştirel düşünce yoluyla medeni nesiller yetiştirilebilir.

Şiddet, kültürel kabuller yoluyla belirlenir ve her topluluk sahip olduğu kültürel ve sosyal yapı gereği şiddetin farklı sembolik formlarına ve ifade biçimlerine sahiptir (Çeviker, 2009: 51).

Bir ülkenin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar yer alan bir bölgede bile olaylara bakış açısı çok farklı olabilir. O ülkedeki yeme içme, kılık kıyafet, müzik vs. gibi bölgesel farklılıklar varsa olaylar karşısında tutum ve davranışlarda da algısal farklılıklar vardır. Örneğin Batılının olaylar karşısındaki soğukkanlı tutumu, akılcılığın doğulunun düşünmeden öfkeli hareket etmesi ise duygusallığından gelir.

Şiddet kurban olarak mitolojide de vardır. Tarihin başlangıcından beri zaman zaman korkudan, zaman zaman lütuftan Tanrıya adanan kurbanlar hep kurban olarak adlandırılmıştır. Bu ritüelin günlük hayata yansımaları ve kutsiyetinden uzaklaşıp adi vakalara dönüşmemesi için ilkel dönemlerde bile çeşitli önlemler alınmıştır.

Sanat insana dolaylı ya da doğrudan dokunur, sarsar. Dolayısıyla, "Beethoven ve Wagner şiddettir. Darwin, Marx ve Freud şiddettir. Hatta Galileo ve Einstein şiddettir" diyor Ahmet Oktay, Milliyet Sanat'taki yazısında: "Edebiyat ve sanat, daha da genelinde düşünce şiddettir" diye ekliyor. Çünkü edebiyat, sanat ve düşünce yaşamın sınırlarını zorlar. Mevcut yapıları dönüştürmeyi amaçlar (Akt. Ötügen, 2008: 92).

Edebiyat, bir toplumun/halkın kimlik edinme sürecinin en önemli yapı taşlarından biridir. Judanis'e göre, bir “ulusun günlüğü” olan edebiyatın kimlik ve kültürün oluşumunda kurucu öge olarak varlığı dikkatleri çeker. Bir milletin yaşantısının tüm boyutları edebiyatta yer alır (Akt. Alver, 2006: 34).

Edebiyat, inorganik olduğu için hiçbir şeyden sorumlu değildir. Hiçbir şey ona dayanarak oluşmaz. O, her şeyi söyleyebilir (Bataille, 2004:24).

Edebi ürünlerin özgünlüğü kadar özgürlüğü de önemlidir. Bu özgürlük yazarın toplumdaki gerçekleri algılamasını yansıtır. Türkçe öğretiminde rol model ve örnek olay olarak sosyal öğrenmeyi gerçekleştiren edebi ürünler çağın yaşantısına göre kimlikler üretir.

Şiddet pek çok alanın konusu olduğu ve insanlıkla birlikte var olduğu için tanımlara sığmaz, her bir yerde her bir şekilde, farklı kriterler ve özelliklerle algılanması, şiddetin tek çözümü olan hukuku çaresiz bırakır. Sosyal yaşantıda olayı sonuca götüren yolda birden çok fazla tetikleyici vardır. Örneğin Reşat Nuri Güntekin'in "Avukat" hikâyesinde "avukatın aldatılması" eşinin ihaneti ve değer verdiği evladın nankörlüğü yoluyla şiddete maruz kalması, fakat bir ahlaksızlığın, avukatın itibarı için ölüme giden bir yola gidilmesi, şiddetin telafisi, avukat mesleki kimliğini verdiği sorumlulukla genci idamdan kurtarması, idamdan kurtardığı genci öznel duygularla öldürmesi sosyal hayattaki şiddet konusunu kolay çözülemeyecek bir sorun olduğunu da gösterir. Kahraman rolündeki Keloğlan masallarında da, mağduru kurtarmak adına düşmanla savaşması, şiddetin kahramanın bir mecburiyeti olduğunu göstermesi sakıncalı ama gerçek bir durumdur. Belki de bu konunun yüzyıllar boyunca süre gelmesinin nedeni, bir sınav dünyası olan bu yaşamda iyi-kötü, hak-haksızlık gibi kavramların olmasıdır.

"Her edebiyat eseri belirli bir dünya görüşünü, inancı, doktrini, ideolojiyi savunur veya bunlara tepkide bulunur" (Köseihal, 1967: 8) fikri, edebiyatı bilinçli bir girişim olarak resmetmektedir. Edebiyat ile kimlik arasındaki ilişki, edebiyatın bir yaşam tarzı önerdiğini dikkatlere sunmaktadır. Edebiyat bir kimlik önerip yaşam tarzlarını biçimlendirmekte ve böylece hayata şekil vermektedir. Böylece edebiyat, hayatın tam da merkezinde yer almakta ve hayata katılmaktadır (Alver, 2006: 35).

Edebi ürünlerde maddi ve manevi şiddet iyilik ve kötülük olarak sürekli işlenir. Yabancı yazarlardan olan Emily Bronte, Baudelaire, Michelet, William Blake, Sade, Proust, Kafka ve Genet'in eserlerinde kötü karakterler olay akışını düzenler. Böylece kötü kişilerin gerçekte var olduğu gibi edebiyata yansması da kaçınılmazdır. Çünkü edebiyat, küçük büyük ayırmaksızın gerçek hayattan kesitler sunan ve insanlara hayatta mutluluğun dışında mutsuzluğunda dünyanın bir parçası olduğunu göstermektedir.

Bataille (2004: 53-54)' ye göre; *La Sorciere* Michelet'i, kötülüğü en insani biçimde ele alan yazarlar arasına katmıştır. Michelet'in gösterdiği bu kötülük, kuvveti kötüye kullanan ve zayıf olanlara zarar veren bir kötülük değildi. Tam tersine, kişisel çıkara karşı koyan ve delicesine bir özgürlük arzusu gerektiren kötülüktü. Michelet, iyiliğin bu noktada yön değiştirdiğini düşünüyordu. Elinden geldiğince onu meşrulaştırmaya çalıştı. Büyücü kurban edildi ve korkunç alevlerin içinde can verdi.

Shakespeare Macbeth'e "iyi kötüdür, kötü iyidir" meşhur cümlesiyle başlar. Ülkesi için savaşan cesur ve zavallılara yardım eden şefkatli Macbeth, karısıyla birlikte kralına, arkadaşlarına ihanet eder ve onları öldürür.

Tıpkı reddedilemez hayvansılık gibi reddedilemez kötülük de insanın içinde mevcuttur (Akt. Güntekin, 2001: 54).

Dünya edebiyatında olduğu gibi Türk edebiyatında da verilmek istenen düşünce ve fikirler; şiir, roman, hikâye vb. türlerle aktarılmıştır. Tanzimat döneminin ilk eserlerinden olan İntibah'ta Mahpeyker kötüdür ve hep kötülük yapar, Dilaşup hep iyidir ve hep iyilik yapar. Bu sabitlik, romanın eleştirilmesine sebep olmuştur. Yaprak Dökümü'nde Ferhunde hırslı ve acımasız bir kadındır, buna rağmen kocası Şevket'in eniştesi tarafından suçu üstüne almasına ve hapse girmesine tahammül edemez, kayınpederi Ali Rıza Bey, oğlunun yaptığı bu yanlışta kurtulması için bütün ümidini Ferhunde'ye bağlar. Shakespeare'in "iyi kötüdür, kötü iyidir" dediği gibi.

Bu durum Sokrat'ın ilk dikkatini çeken konulardan biridir. Hayatta kötü olan hırsızlık, darp fahişelik, sahtekârlık gibi pek çok kötülüğün edebiyat yoluyla yayılabileceğinden endişe eder. Aristoteles ise aynı fikirde değildir.

Moran'ın Aristoteles'den aktardığına göre tragedya, acıma ve korku duygularını uyandırmak suretiyle bu duyguların arınmasını sağlar (Moran,2012: 30). Masallar ve Keloğlan masalları bugüne kadar akademik çalışmalarda içinde şiddet geçtiği için tenkit edilmiştir. Bu haksız tenkit, edebiyat dünyamızdaki masalları kullanılmasını ve gelişmesini zayıflatmıştır. Yukarıda da klasiklere geçmiş ünlü yazarların eserinde kötülük ve şiddet vardır. Önemli olan kötülük ve şiddeti özendirmek yerine okuyucuyu etkileyerek bu duygulardan arındırmaktır.

Diğer bir görüş ise “şiddete tanıklık eden çocukların ve gençlerin psikolojide öğrenme ve taklit etme yoluyla, gördüklerini içselleştirme sonucunda, şiddeti günlük yaşamlarının ve davranışlarının bir parçası olarak kabul edeceği görüşüdür (Akt. Kara, 2007: 64).

Jung, çalışmasında bir taraftan çocuklara yalan yanlış açıklamalarda bulunulmaması gerektiğinin altını çizirken, diğer taraftan tamamen gerçek açıklamaların ise asla tavsiye edilemeyeceğini önemle belirtir (Tüfekçi Can, 2014: 97). Başka bir deyişle; çocuklara bilmeleri gereken gerçekleri tamamen somut açıklamalarla değil, çocuğun hayal gücünü ve analitik düşüncesini devreye sokacak bir şekilde gerçeklik hakkında bilinçlendirilme yapılmalıdır.

Hikâye kitaplarının çocukların temel ihtiyaçlarından olan sevgi, ilgi ve güven duygusunu hissettirecek, dostça duyguların yanında onları tedirginliğe itecek, korkutacak ve endişelenmelerine neden olacak olumsuz durumların da kabul edilebilir olduğunu algılamalarını sağlayacak nitelikte olması gerekir (Akt. Öztürk ve Giren, 2016: 2096).

Çocuk kitaplarında, sanatçılar tarafından, sanatın insanı değiştiren, yenileyen anlayışının yansıtılması; çocuğa, sanatçının diliyle, çizgisiyle kurguladığı, duyarlılığı ile yeniden biçimlendirdiği yaşam durumlarının sunulması, çocuğun değişik kişiliklerle tanınmasını sağlar. Bu tanıma çocuğu, kendini tanımaya, kendini başkalarıyla karşılaştırmaya yöneltir (Sever, 2002: 28).

Çocuk edebiyatının ve masalların üzerinde çalışan uzmanlar, çocuklara olan öğretilerin kriterleri üzerine farklı görüştedirler. Bazı alan uzmanları, masallardaki olağanüstülüklerle dev, cüce, cin, peri, ejderha gibi gerçek dışı varlıklara, masal içinde geçen şiddetin çocuklara zarar vereceğini iddia eder iken bazı alan uzmanları, çocuk edebiyatı özellikle masallar yoluyla hayata hazırlanabileceğini, çocuğa tecrübe kazandırılabilmesini söyler. Bugün sosyal medyada engellenemeyen şiddet olayları, üçüncü sayfa gazete haberlerini ailesinin yanındaki çocuğu yaşama zorunda kaldığı gerçektir. Çocuk, maddi ve manevi her türlü imkâna sahip en bilinçli en entelektüel aileler tarafından bile yalansız, tehlikesiz, şiddetsiz, kötülüksüz içinde yetiştirilemez. Yaşamda var olan her türlü gerçeğin çocuğun seviyesinde, dozu düşürülerek öğretilmesi gerekir. Çocuğun seviyesinde en düşük dozda kullanılacak araçlarda edebi metinlerdir.

4. KELOĞLAN MASALLARINDA ŞİDDET

Masallar, içinde doğdukları toplumun kolektif şuurunu yansıtırlar. O toplumun, çeşitli olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerini, tarih içerisindeki yaşanmışlıkların sembolik aktarımlarını, insanın insana ve insanın doğaya karşı ilişkilerini, hukuk, siyaset, ekonomi, kültür, sanat, sağlık, din ve bunun gibi alanların tüm alt başlıklarıyla günlük yaşamda işlevlerini yansıtan masallar, toplumun geçmişten geleceğe çizilebilecek sosyolojik gen haritası için önemli materyallerdir.

Keloğlan masalları, masal özellikleri açısından tamamen bu türün özelliklerini taşımasına rağmen tema ve olay akışı yönünden gerçekçi hikâyelere benzemekte ve bu yüzden de önem taşımaktadır.

Keloğlan masallarında işlenen şiddet olaylarının incelenmesi, toplumdaki hangi ilişkilerle ortaya çıkarak, duygu ve düşünceleri nasıl yönlendirdikleri, ilgili problem ve çözümlerin nasıl geliştiği, olaylar esnasında anlatıcının kullandığı dildeki obje, kavram, sembol ve nesnelere ifadeleri dikkate alınarak toplumsal sorunların çözümünde kullanılabilir.

Keloğlan masallarına baktığımızda kurban kategorisinde saf kimliğiyle günlük yaşantıda hedef görülen keloğlan vardır. Günlük hayatın kurban anlayışında hırslar, menfaatler ve çıkarlar söz

konusudur. Bunları yapanlar ise köse, kara vezir, dilenci çetesidir. Ayrıca hayvanlar arasında da doğa gereği şiddete karşı bir müdahalesi görülür.

Keloğlan masallarındaki vakalarda Keloğlan'ın da aşırı derecede şiddet kullandığı görülür. Fakat bu şiddetin "hak etti" anlamında masum görülmesi doğru değildir. Bu hukuk ve adaletin eksikliğini gösterir. Bazı problemleri halkın kendi içinde çözme çabası Keloğlan masallarının önemli bir sorunudur. Fakat bu durum sadece Keloğlan masallarına özel değildir.

Gizil kurbanla fiili kurban arasındaki ilişkiyi suçluluk-masumiyet çerçevesinde tanımlamamak gerekir. Burada "cezası çekilecek" bir şey yok. Toplum, kendi mensuplarını ya da ne pahasına olursa olsun korumak istediklerini vurabilecek olan bir şiddeti, görelilik olarak o kadar da önemsenmeyecek, "feda edilebilir" bir kurbanı yöneltmeye çalışıyor (Girard, 2003: 5).

Keloğlan "başlangıçta beceriksiz, tembel biri gibi bir izlenim sergilerken, olayların gelişmesiyle kurnaz, cesur ve becerikli olduğu ortaya çıkar ve sonunda mutluluğa ulaşır" (Bayraktar, 2014: 28-29). Keloğlan başta saflığı dolayısıyla kötülere kurban edilse de kurnazlığıyla ve hileleriyle kötülere karşı savaşmış ve onları cezalandırmıştır. Ancak bu şiddet hakkını aldıktan sonra kine dönüşmeden iyi bir insan olarak devam etmiştir.

4.1.Şiddete Neden Olan Durumlar Ve Şiddete Aracı Olan Nesnelere

Keloğlan masallarında Aile İçi Şiddet başlığında; sorumsuzluk ve tembellik: 7, ana baba şiddeti: 1, kardeş kıskançlığı: 1, erkek(koca) şiddeti: 2, Hak Ve Adalet başlığında; maddi haksızlık: 6, manevi haksızlık: 3, aldatma: 8, makam ve mevki: 6, ekonomik çıkar elde etmek: 17, kıskançlık: 2, iftira: 1, Sosyolojik başlığı altında; sosyal sorumluluk: 7, ön yargı ve ötekileştirme: 2, Psikolojik başlığı altında; fiziksel kusurlar: 5, aşağılık duygusu 2 olmak üzere toplam 70 durumda şiddet görülmüştür. Keloğlan masallarında şiddete aracı olan nesnelere ise; tokmak, süpürge sapı, çapa sapı, odun, sopa, ok, kırbaç, kılıç, urgan, değnek, bıçak ve balta şeklinde kullanılmıştır.

4.1.1. Aile İçi Şiddet

4.1.1.1.Sorumsuzluk ve Tembellik Yüzünden Yapılan Şiddet

- ✓ Bir gün oğlunu şeker almak için bakkala göndermiş. Keloğlan getire getire ne getirirse beğenirsiniz? Bir külâh dolusu kırmızıbiber getirmemiş mi? Kadıncağız oğlunun aptallığına çok kızmış. Bu ilki olsa, bağışlayacak. Ama ne ilki, ne de sonu! Keloğlan'ın bir türlü vazgeçemediği kötü huyu!.. Kadın, oğlunu dövmeye başlamış, dövmekle kalmamış, ağzına biber doldurmuş.
- ✓ Oğlan oğlan aptal oğlan bir olur mu hiç şekerle biber?
- ✓ Ye sopayı da akıllan!
- ✓ Kaba etine şaplaklar indikçe, Keloğlan bir yandan ağlar, bir yandan da (...) (*Sihirli Mendil*)
- ✓ Bu haber şehzade ile Keloğlan'ı çok korkutmuş. Her şey meydana çıkınca, haklı olarak kızan padişah Keloğlan'ın kafasını uçurtacaktı. Şehzade en doğrusunun gidip gerçekleri anlatmak olacağını düşünerek babasına gitmiş. Ondan önce de Keloğlan'a artık saraya gelmemesini, onun kendisini aratacağını, eğer padişah Keloğlan'ı ararsa sakın meydana çıkmamasını söylemiş. Zavallı Keloğlan korkuyla evine kaçıp saklanmış. Padişah oğlunu dinledikten sonra o kadar kızmış ki, az daha oğlunu öldürecekmiş. (*Keloğlan ile Sarı Kız*)
- ✓ Anası, "Yürü" dese, oturur; "Otur" dese, kalkarmış. "Öte git" dese, beri gelir; "Beri gel" dese öte gidermiş. Anası da biricik öksüzünün gönlünü kırıp gözyaşını akıtmak istemezmiş. Anası, pazara göndererek "Biraz kırmızıbiber al." Dese Keloğlan, bir dilim kırmızı helva alıp dönermiş.
- ✓ Anası:

- ✓ -Oğlum, seni bir güzel dövmeliyim, yoksa bu hâlin üstünden gitmeyecek, demiş.
- ✓ Keloğlan ise, hiç oralı olmamış. Anası, almış süpürge sapını eline, Keloğlan'ı incitmeden bir güzel dövmüş. Bu dayaklar, her gün tekrarlanınca Keloğlan, çarenin evden uzaklaşmak olduğunu düşünmüş. (*Keloğlan ile Köylüler*)
- ✓ -Oğlum! Ben sana kırmızı renkte bir mintanlık al demedim mi, demiş.
- ✓ Keloğlan, bir elindeki çigere bakarak bir de annesinin yüzüne bakarak karşılık vermiş:
- ✓ -Sen kırmızı dedin, ben de sana getirdim.
- ✓ Kocakarı, oğlunun bu aptallığına son derece içerlemiş. Bütün sinirleri ayağa kalkmış. Yerde duran bir çapa sapını kaptığı gibi insafsızca oğlunu dövmeye başlamış.
- ✓ Keloğlan, o gün bu dayağa sesini çıkarmamış ve aptallığının cezasını çekmiş. Fakat ertesi gün, bu dayak faslı tekrarlanınca Keloğlan'ın hâli kalmamış. Ufak bir şey bahane ederek onu döven annesinin elinden kurtulmak için evden kaçmış. (*Keloğlan ve Kara çomak Hikayesi*)
- ✓ Biz gelelim şimdi köyün meydan yerine. Keloğlan ne söylemiş ne istemiş? Anlattıkça anlatmış, konuştuğunda konuşmuş; meydan az gelmiş Keloğlan'a. Dur demişler durmamış, sus demişler susmamış. Dinleyenlerde ne hâl kalmış ne kafa. Kafalar şişmiş, kulaklar kapanmış. Keloğlan'a öyle bir dayak çekmişler öyle bir dayak çekmişler ki Keloğlan'ın kel kafası kanlar içinde kalmış. (*Keloğlan*)
- ✓ Hıdır'ın talihsizliklerinden biri de tembel oluşuydu. (İsterseniz buna talihsizlik demeyelim, çünkü kendi istemine bağlı bir davranıştı.) Bey ve ağa çocuklarına özenir, onların peşlerine takılır, birlikte haylazlık ederlerdi.
- ✓ Bu yüzden ana oğul sık sık tartışırdı. Kadıncağız bu gidişle oğlunun adam olmayacağını düşünür üzüldü, sabrı tükenince de, odunu kapar üstüne yürürdü. (*Altın Kent*)
- ✓ Sorarım sana aylardır bu Zenginler ülkesindesin. Ne kazandın sanki? Dur, hiç boşuna düşünüp de yorulma. Cevabini söyleyeyim: Hiçbir şey kazanmadın, ayrıca sağlığını kaybettin. Bana bak şişman oğlan. Benim canımı sıkma. Ya eski günlere geri dönersin, ya da her gece rüyalarına girer, bu sopayla seni döverim? Demiş, sopayı kaldırmış ve şişman oğlana vurmaya başlamış. Şişman oğlan gördüğü korkulu rüyadan feryat ederek uyanmış. Ter içindeymiş, her tarafı ağrıyormuş. (*Keloğlan Zenginler Ülkesinde*)

4.1.1.2. Ana-Baba Şiddeti

- ✓ Karı - koca ikisi de birbirine uygunmuş, zalimlikte. Evde ananın her gün çocuklara yapmadığı işkence kalmadığı halde, baba da âdeta bundan zevk almış: Bütün bu- kötülükler içinde bu iki masum da gidecek yerleri olmadığı için, kaderimiz bu imiş, diye bütün bu olanlara, işken- celere, kötülüklerle, bir lokma ekmek için katlanır dururlarmış. (*Keloğlan Hindistan'da*)

4.1.1.3. Kardeş Kıskançlığı

- ✓ “Evlatlarım: Kaf Dağı'nın ardındaki Altın Bülbülü nasıl getireceğimi düşünüyorum.” Çocukların hepsi bir ağızdan babalarına söz vermişler. (...) Altın Bülbül'ü alarak yola koyulmuş (...) Eve gelirken ağabeyleri, kıskandıklarından küçük kardeşlerini suya atmışlar. (*Keloğlan ve Altın Bülbül Masalı*)

4.1.1.4. Erkek (Koca) Şiddeti

- ✓ Ehhh!.. Aradan epey zaman geçmiş.. Dünya bu, etme bulma dünyası derler buna!.. Eskiler böyle demiş ve böyle olmuş. Eden bulmuş... Zalim ana cezasını bularak kocasından yediği dayaklarla öteki dünyayı boylamış. (*Keloğlan Hindistan'da*)

- ✓ Tan ağarırken hanın kızı, kaçtığı oğlanın hanın oğlu olmadığını anlamış. Kız kaçıp kurtulmak istemiş, ancak kaçmamış. Kendi kendine “kaçarsam bu delikanlı beni yakalayıp öldürebilir, kaçmanın bir anlamı yok. En iyisi onunla evleneyim” diye düşünmüş. (*Düş Alan Keloğlan*)

4.1.2. Hak ve Adalet

4.1.2.1. Maddi Haksızlık Sebebiyle Yapılan Şiddet

- ✓ Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir padişahın üç oğlu varmış. Saraylarının bahçesindeki ağacın elmalarını bir türlü toplayamazlarmış. Çünkü elmaları hep dev yermiş. Bir gün, çocuklar, ellerine ok alıp ağacın dibinde dev beklemeye karar vermişler. Tam o sırada Keloğlan yavaşçak yerinden kalkıp bir ok atarak dev ayağından iyice yaralamış. Ayağı fena halde sakatlanan dev, çocuğa hiçbir şey yapmadan oradan uzaklaşmış, gidip bir kuyudan içeriye girmiş. (*Keloğlan Yedi Kat Yerin Altında*)
- ✓ Cingöz Ali oturur kurna başına, Keloğlan başlar Cingöz Ali'yi yıkamaya yüzünü gözünü sabuna bular ara sıra başına bastırır. Cingöz Ali hiç kuşku duymaz, Keloğlan Cingöz Ali'nin omuzuna bastırıp kaynar suyu boca eder, Cingöz Ali cıyak cıyak bağırır. Hamamcı ile adamları Keloğlan'ı yakalayıp Cingöz Ali'nin başından uzaklaştırırlar,
  - Cingöz Ali'nin bütün derisi soyulur gibi kızarmış, bağır bağır bağırmaktaymış, Bu duruma akli da ermemiş, haşlandığıyla kalmış. (*Keloğlan'ın Kuzusu*)
- ✓ Sofra ile değirmeni çalan adamları gene evine çağırır. Onlar da gene keloğlanda bir şey var diye çabucak gelirler. Biraz otururlar. Keloğlan tokmakları getirir, “ vur tokmaklarım “deyince de tokmaklar, herifleri bir temiz döverler. Herifler artık bu dayağa dayanamayıp, “Aman keloğlan,” diye bağırırlar. Keloğlan da, “Hani sofraya, hani değirmen? “ diye sorar. Onlar da, “Aman dur, su getirelim,” derler. (*Kel Mehmet*)
- ✓ Keloğlan kel başına gelenleri anlatmış. Davulcu, zurnacı ve bağlamacı sazlarını çalarak tanıklık etmeye kalkışmışlar ama kadı onları susturmuş. Kara kaplı bir kitap çıkarmış. Sağ işaret parmağını tükürükle ıslatarak birçok sayfa karıştırmış. Sonra kararını bildirmiş:

Hamamcı, hamamcı!

Yalancı oğlu yalancı!

Hırsız sensin bu belli,

Sana tastamam elli

Dayak cezası verdim!

Eğer genç olsa idim,

Kalkıp kendim döverdim! (*Kim Çaldı, Kim Oynadı*)

- ✓ Fakat sen teşekkür mukabilinde benim tavuklarımı, hindilerimi, ördeklerimi çalyorsun, bu ana kadar arazimde hiç böyle bir vak a olmadığına göre bunları yapan muhakkak sensin. Mamafih gözümle görmedikçe bir şey yapmak istemem, elbette bir gün yakalayacağım. O vakit seni kendi elimle mükemmel bir ıslattıktan sonra hükümete teslim edeceğim. (*Keloğlan ve Eşegi*)
- ✓ Tavuğu bir hamamcıya sattım ama parasını vermeden gitmeye başladı (...)Hamamcı önde Keloğlan arkada, evin altındaki mahzene inmeye başlamışlar. Tam merdivenlerin ortasına gelince, Keloğlan, hamamcının belinin ortasına kuvvetli bir tekme vurmuş, adamı paldır küldür merdivenden aşağı yuvarlamış. (...) Keloğlan hamamın kapısını kapamış, adamı güzelce soyarak başını sabunlamış ve kurnada hiç su bırakmamış. Eline geçirdiği bir kırbaçla

hamamcıyı evire çevire dövmüş, perişan bir halde yerde bırakarak dışarı çıkmış (...)
(*Hamamcı ile Keloğlan*)

4.1.2.2. Manevi Haksızlık Sebebiyle Yapılan Şiddet

- ✓ Biraz sonra deve, padişahın kızını verecekler, onu yerken su alacağız. O zamana kadar beklemen lâzım! Keloğlan, padişahın kızının kurban edileceğini duyunca:

-Nine, demiş, haydi beni çeşmenin başına götür! Beraberce çeşmenin başına gitmişler. O sırada padişahın kızı deve veriliyormuş. Keloğlan nişan alıp bir ok atarak devin koca gözünü kör etmiş. Sonra kılıcını çekip yanma yaklaşarak bir uşta devin başını uçurmuş. (Keloğlan Yedi Kat Yerin Altında)

- ✓ –Padişahım, demiş. Övüneni Allah sevmez, ben de sevmem. Fakat işin gerçeği o ki Kadir Allah'ın izniyle devi öldüren benim, çiçeği bulan benim. Devi bağladım, sonra hakladım. İşte ispatı.

Böyle der demez urganı belinden çözüp “Bağla urganım bağla” diye bağırmış. Urganı bir lahzada vezir oğullarını kısıkvrak bağlayıp bir kenara yıkmış. Bu sefer Keloğlan değneğini uzatıp “Vur değneğim vur” demiş. Değnek başlamış vurmaya. Vezir oğulları neye uğradıklarını bilememişler. Başlamışlar yalvarıp yakarmaya:

–Aman Keloğlan, yaman Keloğlan! Üçümüzün de sözü yalan! Devi öldüren sensin, çiçeği bulan sensin. Gül Sultan senin olsun, durdur sopanı. (*Keloğlan ile Ak Çiçek*)

- ✓ Yolda aynı köyden, “Kötü Hasan” diye çağrılan bir oğlanla karşılaşmış. O da şehre çalışmaya gidiyormuş. Birlikte yürümeye başlamışlar. Öğlen olunca acıkmışlar Kötü Hasan Keloğlan'a: -Gel, önce senin yolluğunu yiyelim. Seninki bitince, benimkini açarız, demiş. Keloğlan bunu kabul etmiş. Beraber oturup Keloğlan'ın yolluğunu yemişler. Ondan sonra her acıktıklarında, Keloğlan'ın yolluğunu yemişler. Sonunda bitirmişler. Keloğlan, Kötü Hasan'a:

-Hadi bakalım, sıra senin yolluğuna geldi, demiş.

Kötü Hasan:

-Yolluğumu seninle paylaşırsam, sonra ben aç kalırım. Daha çok yolum var, demiş. Keloğlan'ın sözlerine aldırmayan Kötü Hasan, onu orada bırakıp yoluna devam etmiş. (...) Keloğlan'ın zengin olduğunu duyunca, onun yanına gidip af dilemiş ve nasıl zengin olduğunu sormuş. Keloğlan, değirmeni ve cüceleri anlatmış. (...) Yemekleri bitince, değirmeni dolaşmaya başlamışlar. Kötü Hasan'ı bulunca:

-İşte, definemizi çalan adam! Diye bağırmışlar. Kötü Hasan'ı döve döve öldürmüşler.

Böylece Kötü Hasan, Keloğlan'a yaptığı kötülüğün cezasını bulmuş. (*Keloğlan ve Cüceler*)

4.1.2.3. Aldatma Sebebiyle Yapılan Şiddet

- ✓ Aralarına girerek ok atmaya başlamış. Attığı oklardan birisi ağabeysinin ayağını delmiş. Keloğlan hemen oradan uzaklaşmış. Kılırları birbirine sürtünce at kaybolmuş. Akşamüzeri, bahçıvan, kulübesine dönmüş. Keloğlan'a düğünü anlattıktan sonra demiş ki:

-Yağız bir atla yiğit bir delikanlı geldi. Attığı oklardan biri kaza ile büyük şehzadenin ayağını delmiş. Zavallı delikanlı çok geçmeden öldü. Onun yerine kızı yarın padişahın öteki oğluna verecekler... (*Keloğlan Yedi Kat Yerin Altında*)

- ✓ Elbiseyi giyip ata binerek düğüne gitmiş, delikanlıların arasına karışarak ok atmaya başlamış. Kendi kendine demiş ki:
- Ağabeyimi şöyle hafifçe yaralayayım da nişanlımı kandırıp anın cezasını o da çeksin, bir ok atmış. Ok delikanlının kalbine gelmez mi? (Keloğlan Yedi Kat Yerin Altında)
- ✓ Olaya çok sinirlenen Keloğlan, bu adama hak ettiği dersi vermenin zamanı geldiğine inanmış ve bir yol yöntem aramış. (...) Başka bir yerden aldığı bir kaç kova suyun içine zehir koymuş. Sonra bunları şifalı suyun yanına bırakmış. Şifalı suyun ağzını da kocaman bir taşla örtmüş ve yakınlarda bir yere gizlenmiş. Az sonra, İskender gelmiş. Zaten çok susamışmış. Hemen kovalardan birini ağzına dikmiş. İçmiş epey. Ama bir şeyler olmuş ve yere yıkılmış. Bir daha da kalkamamış. Keloğlan, adamın ölüp ölmediğini adamakıllı anlamak için gelmiş başucuna, bakmış ki, ölüp gitmiş. "Oooh, demiş, hak ettiğin cezayı buldun..." (Keloğlan ile İskender)
- ✓ Bizde bir hacı bilen var, şeker helvasının, kazın yerini gösterdi. Bereket versin ki bizi söylemedi.
- "O nasıl hacı bilendir?"
- "Bilmem rafta duruyor."
- Adam içeri girip bakıyor, diyor ki:
- "Yahu bunda ne var, bu bir kuştur. Bir ağaç parçası ver, onu öldüreyim." (Keloğlan)
- ✓ -"Vur sopam, vur!" diye bağırılmış. Sopa, hırsızın tepesine gitmiş. Kafasına kafasına vurmaya başlamış. Hırsız ortaya çıkmış. (Keloğlan ile Üç İnci Tanesi)
- ✓ Baş veziri, yanında uşakları ile kızını yarı çıplak oynatıyorlarmış. O zaman padişah, baş vezirin bir büyücü, büyücüden de öte bir öcü olduğunu anlamış. Sabahı beklemeden hak ettiği cezaya çarptırmış vezirle adamlarını. (Keloğlanla Görünmez Adam)
- ✓ -Hiç sormayın, kart öküzün derisi bir para etti, bir para etti ki, deyip gülmüş. Keloğlan'ı duyan komşular, hemen öküzlerini kesmişler, derisini yüzmüşler ve pazarın yolunu tutmuşlar. Akşam olmuş ama öküz derilerini satamamışlar. Keloğlan'ın kendilerini kandırdığını anlamışlar. Kendi aralarında konuşup Keloğlan'ı öldürmeye karar vermişler. (...) Bir gün Keloğlan'ı bir köşede yakalamışlar. Torbanın içine koyup bağlamışlar.
- Derenin içinde bir koyun var, bir koyun var sormayın. Ne iyi ettiniz beni dereye atmakla, demiş ve gülmüş. Bunu duyan komşular koşmuşlar, dereye atlamışlar. Derinin derinliğinde tek tek boğulmuşlar. (Keloğlan ve Komşuları)
- ✓ Durun bakalım demiş. Daha işin başlangıcındayız. Şimdi prensimizi tahta nasıl çıkarırız? Tahta çıkmış zorbayı nasıl indiririz? Onu konuşalım.
- Kimisi:
- Dövüşelim, demiş.
- Kimisi;
- Savaşalım, demiş.
- Keloğlan;
- Bir ülkede yaşayan insanlar kardeştir. Kardeş kardeşin kanını dökmez. Canını almaz, demiş. (Üç Hünerli Arkadaş)

- ✓ Kadın tavaya yağ koyar, eritir. O sırada kadın dışarıya çıkar. Göz ucuyla bakan Keloğlan hemen kalkıp kapıda sayıklayan oynanın boğazından aşağı yağı döker. Adam boğulup ölür. (...) Keloğlan ölüyü alıp bir yere atar. Bu sırada geriden birisi gelir. Bu da Keloğlan'ın oynasının kardeşiymiş, durmadan bunu arıyormuş. “Keloğlan ne arıyorsun burada” deyip Keloğlan'ı orda öldürmüştü. (*Bacadan Atılan Ölü*)

4.1.2.4. Makam Ve Mevki İçin

- ✓ Başka bir gün padişah, Keloğlan'ı yanına çağırılmış. Başındaki süslü şapkasını çıkartmış: -Keloğlan, suları getirdin. Fakat yara içindeki başımı traş edemezsen diğer berberlere yaptığım gibi senin de kelleni uçururum, demiş. (*Keloğlan ile Üç İnci Tanesi*)
- ✓ -Nasıl olur efendim, babanız duyarsa benim başımı uçurtur, demiş. Fakat şehzade onu hiç dinlememiş ve: Hey Keloğlan, sana emrediyorum, eğer dediklerimi yapmazsan babamdan önce ben senin başını uçururum anladın mı? demiş. (*Keloğlan ile Sarı Kız*)
- ✓ -“Hay, bu ne oğlandır? Kim, kime ne öğretiyor? Aman bu yaşta, bu ustalıkla beni oyuna getirir, külahımı düşürür. Bre oğlan, ben seni bir iyi dövmeden kor muyum?” diyerek, bu oğlanı falakaya yatırır. Oğlanı bir güzel döver; nefesi iyice tükenir. Sonunda Alicengiz kitabım açar, oğlana ondan okutmaya başlar. (*Ali Cengiz Oyunu*)
- ✓ Kral durumu hemen kavramış. Asayı keloğlan a kaptırmak niyetinde değilmiş. Elinin tersiyle Keloğlanı götürmelerini işaret etmiş. O anda nöbetçilerin yumrukları, tekmeleri Keloğlanın vücuduna acımasızca inmeye başlamış. Zaten açlıktan bitkin olan keloğlan oracığa yığılmış, kalmış. (*Kudret Asası*)
- ✓ Keloğlan da hemen cebinden bıçağını çıkarmış, Dev Karısı'nın kulaklarını kesmiş, torbasına koymuş. Oradan kalkmış artık Keloğlan, doğru delikanlıların kahvesine. Delikanlılar gene Erler-Karısı'nın lafını ederlermiş: “-Kim gidebilir Erler-Karısı'na koca olmaya? Kimin haddine bu işi göze almak ?” falan derlermiş. O zaman Keloğlan torbasında Dev-Karısı'nın kulaklarını çıkarmış da delikanlıların önüne atıvermiş. (*Erler-Karısı'na Koca Olmaya Giden Keloğlan*)
- ✓ Saçının, sakalının uzamasını hiç istemezdi. İstemezdi ama ülke halkına buyruk verdiği gibi, kendi saç-sakalına da buyruk veremiyordu ki... İki günde sakalı uzuyor, bir haftada saçı büyüyordu. Padişah olduğundan beri, kaç berberin canına kıyılmıştı; sayısını, hesabını kimse bilmiyordu... (*Keloğlan'ın Kavalı*)

4.1.2.5. Ekonomik Çıkar Elde Etmek İçin

- ✓ Bir varmış bir yokmuş. Vakti zamanında bir adam varmış. Bu adamın dokuz on çocuğu varmış. Öyle bir zamanda yaşıyorlarmış ki iki kişilik ailede bile iki lokma yemek bulmak çok güçmüş. Adam düşünmüş taşınmış; “Oğullarımdan birinin kulağından tutup Mehmet Ağanın ayaklarının dibinde kurban ederim, o da şan ve şöhreti için, bana birkaç ölçek buğday verir. Hiç olmazsa ailemi yaza kadar geçindiririm.” demiş. (...) Sabah kalkıp yola çıkmaya hazırlanırken, adam, oğlunu Ağanın ayaklarının dibine yatırıp bıçağı boynuna dayamış. (*Keloğlan ile Hazal*)

- ✓ Aman hanım, soylu soplulu, güzel huylu, ulu yollu, İncili, hotuzlu güzel hanım. Şu beye küs, yüzüne bakma da, marangozu dövsün, marangoz da korkup tahtaları kessin, nohudumu bulup çıkarıversin, deyince (...) (*Keloğlan'ın Nohudu*)
- ✓ -Gece yarısı tavuğu nereden bulacaksın? Öteki başını Hıdır'ın kapatıldığı yere doğru çevirerek kaş göz işareti yapınca, Karakullukçu onun ne demek istediğini hemen anlayıverdi. Ellerinde bir tavuk hırsız buluyordu. Ondan neden yararlanmasınlar! (...Bekçi sordu:
-Buralarda senin bildiğin bir yer var mı?
-Hıdır susuyordu. Bekçi sesini dikleştirerek sorusunu yineledi:
-Şöyle semiz tavuklarla dolu bir kümes. Ha? Söylesene!
Gene cevap alamayınca, zavallının ensesine bir yumruk indirdi. (*Tavuk Hırsız*)
- ✓ Gel gör ki, az ötede tökezlenip yere kapaklanmasından yararlanan bekçi onu yakaladı:
-Bir de kaçmak ha! Gösteririm ben sana!
Diye bağırarak acımasızca vurmaya, tekmelemeye başladı. (*Tavuk Hırsız*)
- ✓ Az gitmiş uz gitmiş. Dere tepe düz gitmiş, bir arpa boyu yol gitmişken, karşısına iki kardeş çıkmış.
Kardeşlerden biri:
"nereye gidiyorsun?" diye sormuş.
Keloğlan:
"eşğimi satmaya..." demiş.
-Öteki kardeş söze girmiş:
"kulakları ve kuyruğunu kes ki, çok para versinler," demiş.
Bunu duyunca keloğlan pek sevinmiş; eşğinin kulaklarını ve kuyruğunu kesmiş (...) (*Keloğlan'ın Oyunu İrmaktan Çıkarır Koyun*)
- ✓ Eşkya, hiç inanır mı?
Tutmuş kulağından, çekiştire çekiştire, "Ulan", demiş "süt çocuğu, kel kafanı koparıyorum bak. Beni zorlama, çıkar dök şuraya, üstündekileri". (*Keloğlan ile Vefasız Arkadaşı*)
- ✓ Ben her şeyi bilirim, demiş büyücü. Bak, senin eşğinin kaybolduğunu bildim. Yerini de biliyorum
Keloğlan yalvarmış:
-ne olur ağam söyle yerini, demiş
Büyücü kıs kıs gülmüş.
-öyle yağma yok, demiş her şeyin bir bedeli var. Sen de eşğini bulman için bana yardım etmelisin
- ne istersen yaparım, demiş keloğlan
- devlerin ülkesinin kralındaki altın saplı, elmas başlı büyülü asayı isterim. Onu bana getirirsen, ben de sana eşğinin yerini söylerim, demiş Dağlı büyücü,
- ama nasıl olur? Diyecek olmuş. (...)Keloğlan, karşısında yoğrulmuş hamur gibi yere yayılan kralı görünce daha da efelenmiş.
-Bana bak kral, demiş. Ya bana altın saplı, elmas asayı verirsin, ya da seni tuttuğum gibi uçurumdan aşağı atarım" (*Keloğlan Dağdaki Büyücü*)
- ✓ Saraya birçok insan geldi. " Biz yaparız. Biz hırsızları yakalarız. "dediler ama hiç bir iş Başaramadılar. Temiz bir dayak yiyip saraydan kovuldular. (*Keloğlan ile marifetli hırsızlar*)

- ✓ Reis Keloğlanın arkadaşlarına sormuş. Hepsi de onu parası olmadığını söylemişler. Reis, Keloğlanın aptallığına gülmüş. Adamlarına:
  - “bu budalaya iyi bir sopa çekin de akli başına gelsin” demiş.Keloğlana güzel bir sopa çekmişler. Herkes canlarını kurtardığına şükrederek evlerine dönmüşler. (*Keloğlan ve İki Altın Öğüt*)
- ✓ "Ülkeye kuraklık getirdiniz. Halk isyan etti. Ülkenin huzurunu bozdunuz. Kafanız vurulacak." demiş. Keloğlan: "Padişahım. Neler oluyor ben de anlamıyorum. Ama suç bizim değildir. Başka bir nedeni vardır. Bize fırsat tanıyın. Kuraklığa çare bulacağız. Topraklar bol ürün verecek. Halk ekmek, aş bulacak." Padişah düşünmüş. "Üç gün daha beklese bir şey olmaz" demiş. Keloğlan'a dönerek: "Size üç gün izin. Bu üç gün içerisinde kuraklığa çare bulacaksınız. Eğer bulamazsanız kafanız vurulacak. Eğer ki yağmur yağmaz, toprak yeşermese ölmeden önce işkence göreceksiniz" demiş. (*Keloğlan ve Padişah Damadı*)
- ✓ Sanki İbiş, bu parayı adamın cebinden çalmışmış! Hop kalkıp hop oturmuş. Kızgınlıktan gözlerinin akı kaybolmuş. Delikanlıyı kıyasıya dövmüş. Dövmekle kalmamış, konağa götürüp keçe külahlılara teslim etmiş. Keçe külahlılar döve döve bir gözünü kör etmişler. (*Dilenciler Şahi*)
- ✓ Adamlar odaya birdenbire bir yabancıyı girdiğini görünce duraksamışlar. Önce baskına uğradıklarını sanmışlar. İbiş'in aptalın biri olduğunu anlayınca:
  - Senin burda ne işin var? Diyerek üstüne çullanmışlar. Öyle dövmüşler, öyle dövmüşler ki, öldü sanarak kapının önüne bırakıvermişler. Zavallılık sabaha dek kımıldamadan yatmış oracıkta. Her yanı sızlıyormuş. Bir kolu kırıkmiş. (*Dilenciler Şahi*)
- ✓ Keloğlan, hani sen bize Hızır'ı bulacaktın, niye bulamadın?
  - Padişahım, ben aç idim, beni kırk gün yedirdin. Allah senden razı olsun. Beni affet, ben karnımı doyurmak için mahsustan öyle dedim.
  - Sen koskoca padişahla oynuyorsun ha!
  - Padişah vezirlerini toplamış:
  - Buna ne çeşit bir ceza verelim?
  - Başvezir demiş ki:
  - Padişahım müsaade edersen evvel keselim, sonra derisini yüzelim. Bu böyle ölsün, bir padişah oynamak nedir, anlasın.
  - İkinci vezir de:
  - Bunu asalım, diye cevap vermiş.
  - Üçüncü vezir:
  - Bunu zindana atalım, aç susuz zindanda ölsün, cevabını vermiş.
  - Padişah aynı soruyu dördüncü vezirine de sorunca şu cevabı almış:
  - Padişahım, bu bir Keloğlan'dır, padişahların işi aftır. Bunu affedin. Bunu öldürüp de ne olacak, kanına dokunacaksınız da elinize ne geçecek?" (*Hızır'ı Bulan Keloğlan*)
- ✓ Satı Kadın, yalvarmış yakarmış. Bu işi, kendisinin değil Keloğlan'ın yaptığını söylemiş. Bu yüzden kendisini affetmesini istemiş. Ama padişah, kararından dönmemiş.
  - Satı Kadın'ı kırk katırın kuyruğuna uzun iplerle_bağlamışlar. Kayalığa kadar katırları

kovalamışlar. Satı Kadın, kayalara çarpa çarpa can vermiş. Böylece kendi kazdığı kuyuya kendisi düşmüş. (*Keloğlan ve Anka Kuşu*)

- ✓ Yalan söylüyor vezirim! Havuzda karabalık sayısı doksan değil, çok noksan! Ben saydım, tamı tamamına on üç tanecik!. Deyince ortalık karıştı. (...) Vezir palabıyıklığı çağırtdı, başıyla Kel Hıdır'ı işaret ederek:
-Buna mim yöntemi uygulansın!
Buyruğunu verdi. (...) Yalancı dolma geldiğinde, Hıdır yedirmeyeceklerini bildiği için el sürmedi, yutkunarak baktı. Dayanamadı, herkesin boğaz derdine düştüğü bir anı kollayarak bir tanecik alayım dedi. Ense köküne öyle zorlu bir yumruk yedi ki, az kalsın tepesinin içine tepe üstü kapaklanacaktı. (...) Herkes havaya bakınca da, hemencecik bir vezirparmağı alıp ağzına atıverdi. Sen misin bunu yapan? Başına toplandılar, biri boğazını sıkarken öteki parmaklarını dişlerinin arasına geçirdi. Kel Hıdır çenelerini sıktı ama yararı olmadı. Ağzını açarak yutmak üzere olduğu vezirparmağını gırtlığından zorla çıkardılar. (*Kırmızı Balıklar*)
- ✓ Keloğlan başından geçenleri anlattı, bu mağaraya, geçirmek üzere tesadüfen girdiğini ve hemen şimdi gideceğini! Söyledi (...) Biçare keloğlan buradan, bu korkunç haydutların elinden nasıl kurtulacağı bilemiyordu. Yeminler etti, yalvarmaya başladı, fakat faydası olamadı. Haydutların reisi ona bir tokat saha atarak,
sen ne dersen de, buradan sağ çıkamayacaksın. Sen şu sandıklar içindeki altınlarımızı çalmaya geldin. Seni geberteceğim. Dedi. (...) Bir sandığın arkasına gizlenmiş olan keloğlan arada sırada başını uzatarak onları seyrediyordu. Kurtuluş ümidi doğmuştu. Nihayet haydutlarının hepsinin de arılar tarafından öldürüldüğünü görünce yerinden doğruldu. Dostu olan arıdan başkası gitmişlerdi. (*Keloğlan Cın Cın Arısı*)
- ✓ Keloğlan bu ilginç hikâyeyi dikkatle dinlemiş:
Pekiymiş, niçin kaçmıyorsunuz?
Deneyen çıkmadı mı sanıyorsun? Demiş köylü. Kaçmaya kalkanların hepsini de yakaladılar. Getirip maden ocağının önünde çarpmıha geldiler. (*Dev Argo'nun Altınları*)
- ✓ Artık çaresiz kalan Başışkembeli de, atına atlayıp, kılıç çekmek zorunda kalmış. Az sonra kılıçlar şakırdamış, atlar şahlanmış, kalkanlar çarpışmış... Keloğlan'ın Küleyhanı öteki ata öyle bir vurmuş ki, ne at kalmış ayakta ne, binicisi... Kuşak çekmiş, ip sarmalamış, kılıç kesmiş... Böylece Keloğlan'ın yerini almak isteyen yabancı ve yalancı kahraman, bu hareketini canıyla ödemiş. (*Keloğlan'ın Küleyhanı*)
- ✓ Hâlâ direnirmiş Hüsem, "Arayın şu çarpık oğlanın üstünü", diye emir vermiş Haramıbaşı. Hemen aramışlar ve gömleğinin iç cebinden epey para çıkmış. Tabii yüzü gözü kıpkırmızı olmuş utancından, korkusundan. En çok, arkadaşının yalanını anlamasından, yerin dibine girmiş sanki...
Çok sinirlenen eşkiyalar, öyle bir girişmişler ki Hüsem'e, ağzı burnu kanamış. Yüzü gözü morarmış dayaktan. (*Keloğlan ile Vefasız Arkadaşı*)
- ✓ Keloğlan bir taraftan zencilerle boğuşurken bir taraftan da Padişah a laf yetiştirmeye çalışıyormuş.
-Kopartokus senin yanında süt dökmüş kuzu gibi olur. O hiç olmazsa merttir! Senin gibi yalan söylemez!
Zenciler Keloğlan'ın daha fazla konuşmasına fırsat vermemişler. Keloğlan başına vurulan **sert bir cisimle** kendinden geçmiş. (*Keloğlan Feşmekan Ülkesinde*)

4.1.2.6. Kıskançlık Yüzünden Yapılan Şiddet

- ✓ Keloğlan rüyasını anlatmaya başlamış Köse'ye. Padişahın kızını bulup, evleneceğini söylemiş. Köse bunu duyunca, Keloğlan'ı kıskanmış. Padişahın kızıyla kendisi evlenmek istemiş. Onun için de "Biran önce, Keloğlan'dan kurtulmalıyım. Kurtulmalıyım ki padişahın kızıyla ben evlenebileyim." diye düşünmüş. (...) Köse, Keloğlan'ı oraya indirtmek, onu deve

öldürtmek istiyormuş. Böylece ondan kurtulacak, padişahın kızına kavuşacaktı. (*Keloğlan ile Padişah Damadı*)

- ✓ Han halkını toplamış ve “Bana başka bir yol gösterin. Keloğlan’ı nasıl öldürüp karısını alabilirim?” diye sormuş.
“Kendi elinizle öldürmeyin, Ona zor bir görev verin. Onu yerine getirirse getirsin, getirmese karısını alın. (...) Han mektubu okuduktan sonra evine gelmiş ve ahaliyi toplayarak:
“Beni seksen araba dolusu sekseville yakın. Babamın yanına gideceğim. Bana haber göndermiş. Orada rahat olursam üç günden sonra beni beklemeyin. Rahat olmazsam üç gün içinde gelirim. Uç gün içinde gelmezsem burada kalan bütün akrabalarım ve halkım arkamdan gelsin” demiş. Seksen araba seksevil getirip yağmışlar ve hanı yakmışlar. (*Düş Alan Keloğlan*)

4.1.2.7. İftira Sebebiyle Şiddet

- ✓ Birkaç kadın, Keloğlan’ın ne aradığını sormuşlar o da ekinlerimi tarladan çalmışlar, ben de onları arıyorum... diye konuşmuş.
Kadınlardan biri:
-Sen ne abuk sabuk bir oğlansın, utanmıyor musun bizi hırsızlıkla suçlamaya? diye bağıra bağıra konuşmuş.
Keloğlan:
-Sizi suçlamıyorum ben demiş. Ama ekinimi çalanları biliyorsanız, söyleyin. Bilmiyorsanız da susun bari... diye çıkmış. Bunun üzerine, kadınlar ellerine geçirdikleri sopalarla yıkmışlar dayanın altına. Bir güzel dövmüşler. Sonra öldü sanarak bırakmışlar. (*Keloğlan ile Iskender*)

4.1.3. Sosyolojik

4.1.3.1. Sosyal Sorumluluk

- ✓ Yüreğimiz kan ağlar a Keloğlan. Haydi davran bir de sen git, oğullarımız yaşıyorlarsa onları kurtar. Ak çiçeği bulup Gül Sultan’a getir. Kurtar bizi bu dertten. Keloğlan bunları duyunca düşünmüş, taşınmış. Sonunda:
-Kalın sağlıcakla, demiş. Giderim devin yurduna, aldırmana yabanın kurduna, kuşuna. Varır devî öldürürüm, hepinizi güldürürüm. Kadir Allah izin verirse ak çiçeği Gül Sultan’a getiririm. (*Keloğlan ile Ak Çiçek*)
- ✓ Devî uykusundan istifade etmeli. (...)
-Bismillah, ya Allah, yardım eyle Kadir Allah, gül yüzlü Muhammed’in hürmetine organımın hünerini boşa çıkarma, bağla organım bağla, demiş.
Sihirli organ durur mu? Hemen dolanıp sarılmaya, devî yedi kafasını birbirine bağlamaya başlamış. (...)Keloğlan’ın ikinci emri duyulmuş:
-Vur değneğim vur!
Sihirli değnek durur mu? Başlamış devî kafasına, gözüne vurmaya. Vurdukça vurmuş. Her yanından kan çıkartana kadar inip kalkmış. Dev debelenip duruyor, avaz avaz bağıriyormuş. Sonunda iyice yorulup gücü tükenmiş. Keloğlan artık belalı mahluku ortadan kaldırmak istemiş. Kılıcını uzatıp “Kes kılıcım kes!” diye bağırmış. Kılıç başlamış azgın devî kafasını kesmeye. (*Keloğlan ile Ak Çiçek*)
- ✓ Ona yardımcı olacağını söylemiş Keloğlan. Ancak sincap “Çok zor” demiş, “Kaf Dağı’na gideceksin, bir ejderhanın olduğu mağaradan zümrüt suyunu alıp getireceksin.”

- Kasabadan keskin bir kılıç alan Keloğlan Kaf Dağı'na varmış. Mağaranın ağzında bekçilik yapan dev yılanları kılıcıyla kesmeye başlamış. (Keloğlan ile Sincap Dostu)
- ✓ Dev de elleri üstüne havaya dikilmiş. Bu arada Keloğlan yerden bir avuç toprak almış. Dev baş aşağı döndüğü için gözlerine toprak serpmek kolay olmuş. Toprak devin gözlerini doldurmuş. Sırt üstü yere düşmüş. Keloğlan zaman geçirmeden sopası ile devin kafasına hızlı hızlı vurup onu bayıltmış. Sonra da bıçağını çıkarıp kafasını kesmiş. Akan kanları avuç avuç getirip pınarın suyuna karıştırmış. Biraz sonra pınarın sularından güzel kızın kardeşi ile birçok insan daha çıkmış. Onlar da pından su içen kimselermiş. (Keloğlan Kaf Dağı Yollarında)
  - ✓ Keloğlan, devin yanına gitmiş. Dev; "Hazal'ı getir. Birinizi kahvaltıda, birinizi de öğle yemeğinde yiyeceğim." demiş. Keloğlan gitmiş. Derinin üzerine oturmuş ve Hazal ile birlikte uçmuşlar. Dev, onları takip etmiş. Devden kurtuluş olmadığını anlamışlar. Yere inmişler. Dev, kendisini yere bırakacağı sırada, Keloğlan, okla devin bir gözünü vurmuş. Dev, yere düşerken diğer gözünü de bir okla vurmuş ve dev'i öldürmüştü. (Keloğlan ile Hazal)
  - ✓ "Sinsi canavar!" diye bağırmış. "Dokunma beyaz güvercinime!.." Yılan tıs diye saldırmış. Keloğlan baltasını kaldırmış, ikiye bölmüş yılanı. Bu kez saldırmış yılanın geriye kalanı. Onu da öldürmüştü, bitirmiş işini!.. (Beyaz Güvercin)
  - ✓ Biraz sonra birkaç kuşun ciyak ciyak bağırdığını işitmiş. Bir kafasını kaldırmış ki ağacın tepesindeki kuş yuvasına doğru yılan çıkıyor. Hemen okunu atarak yılanı öldürmüştü, kuşları kurtarmış. (Keloğlan Yedi Kat Yerin Altında)
  - ✓ O sırada, bir yılan tırmanmaya koyulmuş ağaca dolana dolana.
Keloğlan:
— Sinsi canavar! Diye bağırmış. Dokunma ak güvercinime!...
Yılan tıs diye saldırmış. Keloğlan baltasını kaldırmış, ikiye bölmüş yılanı.
Bu kez saldırmış yılanın geriye kalanı.
Onu da öldürmüştü, bitirmiş işini!.. (Ak Güvercin)
  - ✓ Teşekkür ederim, insanoğlu. Beni olabilecek bir ölümden kurtardın. Sana minnettarım. (İyi Kalpli Keloğlan)

4.1.3.2. Ön yargı ve Ötekileştirme

- ✓ -Kılığından belli!... Şu kılığa bak, "ben uğursuzun tekiyim!" diye bar bar bağıyor! Yatırın şunu! Kelyamuk yalvarıp yakarmış. Amacının iş aramak olduğunu anlatmak istediye de dinletememiş. Yatırıp tabanlarına yüz sopa vurmuşlar. (Bu Keloğlan Başka Keloğlan)
- ✓ Ne istiyorsunuz benden? Diye sormuş. Gelenler yanıt vermeyip üstüne çullanmışlar. Tekme tokat dövmeye girişmişler. İçlerinden biri bağırmış:
-Ne işin var senin burada? Kelyamuk yanıt verecek olmuş. Ağzının ortasına yumruğu yiyince susmuş. Ağzını her açışta Kelyamuk'u yumrukla susturmuşlar. Zavallı bir türlü derdini anlatmak olanağını bulamamış. (Bu Keloğlan Başka Keloğlan)
- ✓ -Seni gözüm tutmadı, dedi. Söyle, Hödükçü müsün? Güdükçü müsün?
Bu soru üzerine Keloğlan ne diyeceğini bilemedi. Adam kaba bir biçimde sorusunu yineleyince:
-Hödükçüyüm! Deyiverdi. Sen misin bunu söyleyen? Dükkânda ne kadar adam varsa üstüne saldırıp onu adamakıllı patakladıktan sonra:
-Hödükçülerin aramızda işi yok! (Altın Kent)

- ✓ Tıpkı öteki dükkânda olduğu gibi, burada da biri başına dikilip Hödükçü mü, Güdükçü mü olduğunu sorunca, bu kez göğsünü gere gere:
-Güdükçüyüm! Dedi.
Bunu der demez bir sürü adam başına üşüşerek acımasızca vurmaya başladılar. Ellerinden zor kurtulup kaçtı. (*Altın Kent*)

4.1.4. Psikolojik

4.1.4.1. Fiziksel Kusurlar

- ✓ Saraya geldiler. Padişah pek çok sevindi. Oğluna eliyle şehzade giysilerim giydirdi. Okula gönderdi gönderdi ya, herkes ona, Ayı - Kulak! Diyordu. Böyle diyene şehzade bir kez vuruyordu. Yetiyordu bu! Çok kuvvetliydi. Her vurduğu ölüyordu. Padişah baktı ki, olacak gibi değil. Buyruk verdi:
-Bu çocuk beni gülünç ediyor. Okuyan çocukları öldürüyor. Nasıl padişah olur. Kendisine bilgili arkadaş olacakları, vezir olacakları öldürüyor. Geldiği yere gitsin. (*Keloğlan ile Ayı-Kulak Şehzade*)
- ✓ Karyola yaylanınca çok hoşuna gitmiş. Başlamış yatağın üstünde zıplamaya. Bir ara gözü duvardaki aynalara takılmış. Bir de bakmış ki ne baksın! Her tarafta bir sürü insan... Maskara gibi sıçrayıp duruyormuş. Kendisiyle alay ettiklerini sanmış. Yanından hiç eksik etmediği sopasını kapmış, kristal aynaları şangır şungur yere indirivermiş. Oda hizmetçileri koşup padişaha haber vermişler. Padişah, gülmekten katılmış. (*Keloğlan Arkadaşım Mahmut*)
- ✓ Bir varmış. Bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Bir keloğlan ile bir Delioğlan varmış. Keloğlan'ın başında saçı, Delioğlan'ın da başının içinde aklı yokmuş. Herkes bu iki gençle alay eder dururlarmış. Onları nerede görseler:
-Hey Keloğlan, Hey Delioğlan. Nerde senin saçın, nerde senin aklın? Diye alay ederlermiş. (*Keloğlan ile Deli Oğlan*)
- ✓ Keloğlan, sokağa da çıkmazmış. Köyün çocukları Keloğlanı sokakta görür görmez, hemen arkasına düşer:
Keloğlan, keleş oğlan
Yediği, içtiği beleş oğlan...
Diye başlayan tekerlemeyi söylemeye başlarmış. Keloğlan da çocukların bu sözlerini duyar duymaz evlerine doğru kaçır, üzüntüsünde ağlamaya başlarmış... (*Keloğlan ile Kel Kız*)
- ✓ Anlattığına göre, bunu yapan "Tılsımlı ülke" padişahıymış. İki ülkenin arası bozulunca, bu padişah sihir gücünü kullanarak öteki ülke halkına bir ders vermek istemiş. O günden beri kimileri aynalara ve görüntüleri yansıtan şeylere bakmaktan korkar olmuşlar. Çünkü, alınlarında iç yüzlerinin ne olduğu yazılıymış. (...) Padişah aynaya bakıp da, alnında "acımasız kukla!" yazısını görünce, kızgınlığından aynayı kırarak tuzla buz etmiş. Bununla kalmayıp bütün aynaların yok edilmesi için buyruk vermiş. Ayna yapımını yasaklamış ülkede. Ayrıca, okullarda yazı dersini kaldırtmış. Bunca yasaklara karşın, halk gizliden gizliye okuyup yazma öğrenip sihirli yazıları okumak için can atarmış. (*Tavuk Hırsız*)

4.1.4.2. Aşâğılık Duygusu

- ✓ Keloğlan sevgilisinin Padişah kızı olduğunu öğrenince aradaki farkın büyüklüğünü nedeni ile bu işin olamayacağı kanısına varmış. Deli divane olmuş, kara kara düşünmeğe başlamış. Artık her geçen günün bir azap olmaya başlamış. Keloğlan'ın ninesi de oğlunun günden güne erimesi; ile kahr içinde olurmuş. (*Padişahın Kızı ve Keloğlan*)

- ✓ Oğlu, iyi yürekli bir ocukmuş. Tozu toprağın içinde, yoksulluğun pençesinde itile kakıla byyormuş. Varlıklı arkadaşları, ona baktıkça dudak büküyor,
“-Keloğlan değil mi?” deyip geçiyormuş. Gene de hiç birine kızmıyormuş, gülüp geçiyormuş Keloğlan, karıncayı bile incitmemeye abalıyormuş. (*Keloğlan'ın Allı Gelini*)

Tablo 1.

1. AİLE İÇİ ŞİDDET	Sayı
1. Sorumsuzluk ve Tembellik	7
2. Ana-Baba Şiddeti	1
3. Kardeş kiskanlığı	1
4. Erkek (Koca) Şiddeti	2
Toplam	11

Tablo 2.

1. HAK VE ADALET	Sayı
1. Maddi Haksızlık	6
2. Manevi Haksızlık	3
3. Aldatma	8
4. Makam ve Mevki	6
5. Ekonomik ıkar Elde Etmek	17
6. Kiskanlık	2
7. İftira	1
Toplam	43

Tablo 3.

2. SOSYOLOJİK	Sayı
1. Sosyal Sorumluluk	7
2. n yargı ve tekileştirme	2
Toplam	9

Tablo 4.

3. PSİKOLOJİK	Sayı
1. Fiziksel Kusurlar	5
2. Aşağılık Duygusu	2
Toplam	7

Tablolarda görüldüğü gibi Keloğlan masallarında geçen Şiddet olayları ve sebepleri bugün toplumumuzda huzur bozan, can yakan, adli olaylarla aynıdır.

Sebepler genellikle acil ihtiyaçların karşılanmasında ortaya çıkmaktadır. Maddi ihtiyaçların yanı sıra kişilik gelişimini tamamlamamış cahillerin çeşitli kiskanlıklarını ve elde etme arzularını problem çözme yoluyla değil de Şiddet yoluyla gerçekleştirmeleri söz konusudur.

Bu sorunların çözümlenmesi, bireylerin ve toplumların medeniyet seviyesine çıkarılması ancak eğitim sayesinde olur. Aile kadar okullarda bu eğitimden sorumludur.

Kültürün kaynağı medeniyettir ve medeniyet rasyonel bir inanç ve ahlak nizamıdır. İnanç ve ahlak nizamında ayrılık varsa, kültür unsurları seviyesinde kalarak kültürün bütünlüğünü sağlama girişimleri sonuçsuz kalır (zakpınar, 2014s: 57).

Kültür, insanın kendini kendi evinde duymasını sağlayacak bir dünya ortaya koymasıdır (Uygur, 1984: 17).

“Kültürü dil’den ayrı düşünmek bu iki kavrama birden aykırı düşer. Kültür ile dil iç içedir; kaderleri ikizdir: Birbirlerinin seviyelerini, zenginliklerini, soyluluklarını sınırlarlar. Dil kültürü yetiştirir, kültür de onu geliştirir, sağlamlaştırır; millileştirir.” (Buğra 2002: 70)

“Türkçe ve edebiyat - tartışılmaz- derslerin en önemlisidir. Şöyle bir bakıyoruz, ileri milletlerin hepsi de bunu böyle saymış, bu dersler üzerinde titizlikle durmuş. Dil’ini sağlam bir şekilde öğrenmeyen, edebiyatı ile köklü bir bağ kuramayan kafadan hayır gelmez.” (Buğra 2002: 209)

Yaşam bir bütün olduğu gibi insan için ortaya çıkmış her türlü bilim dalının da yaşam gibi bir bütünlüğü vardır. Bilim dallarının ortaya çıkma sebebi daha kolay çalışılabilir, daha iyi sonuçlar alınabilir olmasıdır. Tıp mesleğindeki konsültasyon örneğinde olduğu gibi komisyonlar, kurullar gibi oluşturulmuş gruplar, bir alanın çalıştırılmasında yeterli olunmayacağını disiplinler arası bir bağlantıya ihtiyaç duyulduğunu gösterir. Hayattan genel izler taşıyan edebiyatın bir alt dalı olan masal türü ait olduğu toplumun kolektif şuurudur. Masalda, yaşamda her ne var ise o vardır. Olumlu olumsuz yönleriyle, çeşitli bakış açılarıyla farklı tutum ve davranışlarıyla hayatı tanıtan en önemli kültür taşıyıcısıdır. Bireyin içine doğduğu toplumun her türlü değeri, kültürü bireye aidiyetlik kazandırır. Bir çocuğun güven ve sevgi gibi en duygusal ihtiyaçları, aidiyetlik temeli üzerinde inşa edilir. Aidiyetin ortak paydası da o toplumu yüzyıllar boyunca biriktirdiği yaşama biçimidir. Bireyin medeniyet seviyesine ulaşması, kültür ve medeniyet üzerinden aidiyetlik kazanmasını edebi türler ve en önemlisi de masallar verir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk toplumunun kolektif şuru olan Keloğlan masallarında tespit edilen şiddet olaylarının olumlu ve olumsuz tarafları ele alınarak çeşitli beyin fırtınaları ile günümüzde ortaya çıkan şiddet olayları ile karşılaştırılması, verilen tepkiler ve yeni çözüm önerilerini öğrencilerle birlikte tespit edilmesi, gelişmelerle, yeni bakış açılarını tespit edilerek eğitime katkı sağlanması mümkündür.

Keloğlan masallarında bütün masallarda olduğu gibi tehlikeleri simgeleyen dev, cüce, peri, ejderha gibi olağan üstü unsurlar vardır.

Bugün bu tehlikelerin karşılığı olarak trafik sorunları, kredi kartı gibi ekonomik sorunlar, dolandırıcılık, gasp, sahtekarlık, dilencilik, organ mafyası gibi tehlikelerin var olduğu masallar yoluyla çocuğu ürkütmeden bilinçlendirilmede kullanılabilir.

Teknolojinin çağa getirdiği fırsatlardan yararlanan çizgi film ve animasyon sektörü ile sinema dünyası, yazılı eserlerden daha çok geniş kitlelere hâkim olmuş, özellikle “fantastik” adı altında verilen eserler gerçekte olabilecekten daha olağanüstü şartlarda şiddet ve korkutucu unsurları kullanmaya başlamıştır. Geniş yan grubuna hitap eden “Harry Potter” serisi gerçek dünyada var olandan ötesini kapsayan bir eserdir.

Masallar mevcut “fantastik” eserlerden daha masum ve alışılabilir unsurlarla çocukları gerçek hayata hazırlar.

Araştırmalar şiddetin, tarihin başından beri her millette, her dönemde insanoğlunun kaçınılmaz bir acı gerçeği olduğunu göstermektedir.

Şiddet bütün dünya ülkelerinde görüldüğü gibi bizim ülkemizin de güncel sorunlarından biridir. Küreselleşmenin etkisiyle siyasi, ticari, kültürel gibi doğal sebeplerle olduğu kadar savaşlar vb. sorunlarla da toplumlar arasında yoğun bir ilişki söz konusudur.

Düzensiz göçün neticesinde özellikle ekonomik sebeplerle ortaya çıkan ilişkiler, hukuk ve eğitimin yetersiz kaldığı, sağlık ve ekonomi gibi ihtiyaçların baskısıyla olumsuz sonuçlar doğurmakta ve bu durumda kalan insanların ilkel benlik dürtüsüyle şiddete başvurmaları da günümüzde çığ gibi büyüyen bir sorun haline gelmektedir.

Şiddetin çözümlenmesi için psikologlar, sosyologlar, felsefeciler, hukukçular çeşitli araştırmalarda ve önerilerde bulunmuşlardır. Bu alan uzmanlarından en önemlisi bireyin içinde yaşadığı aile ve toplumu eğitecek olan öğretmenlerdir.

Eğitim fakültelerinde özellikle okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği, müfredata paralel olarak günümüzde önemli bir sorunu olan şiddetin engellenmesine yönelik etkinlik ve uygulamalar hazırlanmalıdır.

Şiddete; problem çözemeyen, kültürel eğitimini tamamlamamış, kişiliği olgunlaşmamış, içgüdüsel davranan insanların meylettiği üzerine durularak empati yaptırılmalı, şiddetin verdiği zararların telafi edilemeyeceği üzerinde durulmalıdır.

Vicdan kavramı geliştirilerek ahlaki sorumluluk üzerine drama ve canlandırmalar yapılmalı, medeni insan yetiştirmede çeşitli rol model ve örnek olaylar kullanılmalıdır.

Psikolog ve sosyolog alan uzmanlarıyla iş birliği çalışmaları yapılmalı ve bu çalışmalar ailelere de aktarılmalıdır.

KAYNAKÇA

Adak, N. (2004). Bir sosyalizasyon aracı olarak televizyon ve şiddet. *Bilgi Dergisi*, (30), 27-38.

Alver, K. (2006). Edebiyat ve kimlik. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 32-43.

Bataille, G. (2004). *Edebiyat ve Kötülük* (A. Sönmezay, çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Masaldan Çizgi Filme Keloğlan Tipi Üzerine. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49(49), 19-51.

Buğra, T. (2002). *Düşman Kazanmak Sanatı*. İstanbul: Ötüken.

Çalhan, R. (2008). *Çocuğa Şiddetin Basında Sunumu* (Cumhuriyet, Hürriyet, ve Zaman Gazetelerinde Çocuk ve Şiddet Haberleri) (Doctorol Dissertation, Yüksek Lisans Tezi).

Çayır, C. & Çetin, Ö. (2011). Din ve Şiddet Üzerine Psikolojik Bir Yaklaşım. *Dicle Üniv., İlahiyat Fak., Dergisi*, 2.

Çeviker, L. (2009). Şiddet ve Toplumsal Hafıza. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

Gigard, R. (2003). *Şiddet ve Kutsal*. (N. Alpay, çev.). İstanbul: Kanat Kitap.

Güntekin, B. (2011). *Sınırdaki Edebiyat: Bellek, Kötülük, Çöplük*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karşılaştırmalı Edebiyat Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Kara, Şükran (2007). "Fantastik Çocuk Kitaplarında Uzamın İmgesel İşlevi ve Şiddet". *Çankaya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi*, 1 (7): 61-72.

Kayaalp, L. (2008). Ergenlikte Kimlik İfadesi Olarak Şiddet. *İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinliği, Adolesan Sağlığı II, Sempozyum Dizisi*, (63), 33-39.

Kızmaz, Z. (2006). Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 247-267.

Kocabıyık, O. O. (2016). Olgubilim ve Gömülü Kuram: Bazı özellikler Açısından Karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66.

Kösemihal, N. Ş.(1967). "Edebiyat Sosyolojisine Giriş", *Sosyoloji Dergisi*, 19-20.

Moran, B. (2012). *"Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi"* İstanbul: İletişim Yayınları.

Ötgün, C. (2008). Sanatın Şiddeti ve Sınırları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 90-103.

- Özakpınar, Y. (2014). *Kültür ve medeniyet üzerine denemeler*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Özsöz, C. (2014). Pierre Bourdieu: simgesel şiddet, eğitim, iktidar. *Cogito*, 74, 290-311.
- Öztürk, M. ve Giren, S. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarındaki korku ve şiddet öğelerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 2095-2108.
- Sever, S. (2002). Çocuk Kitaplarına Yansıtılan Şiddet (Milli Eğitim Temel Yasası Ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Bağlamında Bir Değerlendirme). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1), 25-37.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk Edebiyatı Kuramsal Yaklaşım*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Uygun, N. (1984). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuz, S. (2014). *Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları ve Medya Metinleri Aracılığıyla Sunumu: Güneşi Beklerken Dizi Filmdeki Şiddet Olgusunun İçerik Analizi Yöntemi İle Belirlenmesi*, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Yılmaz, A. (2005). Türk Romanında Aile İçi Şiddet Teması. *Türkbilig/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 131-149.